

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1921 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förhöjning av tullsattserna för vissa industriprodukter ävensom i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Sandler, Wijk, Wohlin, Gustaf Nilsson*), K. A. Nilson, Örne, Åhlmans Olof Olsson*), Rosén*), Eriksson i Grängesberg, Månsson i Hagaström, Olsson i Kullenbergstorp, Bårg, Olsson i Ramsta, Lithander*), Johansson i Kullersta*), Vennersten, Kant och Winkler*).

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

I en den 29 april 1921 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 356, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

att nedannämnda i gällande tulltaxa för inkommande varor stadgade tullsattser måtte från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämdes, tillsvidare intill dess annorlunda förordnades, dock högst intill den 1 juli 1922, förhöjas med härefter angivna procenttal, nämligen:

a) tullsattserna vid taxerubrikerna nr 251—256, 259—262, 273, 275, 276, 279, 283—286, 318, 319, 377—393, 396—408, 410, 412, 415, 416, 421—424, 426, 427, 429, 430, 432—435, 437, 438, 440, 441, 443, 446—448, 450, 454—467, 469, 471—473, 477—494, 499, 501, 502, 506—542, 550, 551, 554, 557—560, 565, 567, 570, 571, 573, 575, 577, 587, 588, 590—592, 595, 600—604, 612, 617—620, 622, 623, 664, 667—676, 692, 694—698, 702—705, 715—718, 720, 722, 724, 726—736, 738, 739, 742 b, 743—745, 747—766, 768, 774—788, 790—810, 812—827, 829—836, 839—846, 848—851, 857, 860—868, 871, 875—896 med därvid fogad anmärkning, 898—903, 905—911,

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 37 häft. (Nr 43.)

913—920, 922—931, 935—938, 941—945, 948—952, 961—963, 969, 975, 977, 979—991, 993—1001, 1003, 1005—1016, 1018—1028, 1035—1046, 1052—1064, 1067—1071, 1073—1081, 1090—1092, 1094—1097, 1270 och 1271 med därvid fogad anmärkning 1 samt 1280—1284 med 100 procent samt

b) tullsatserna vid taxerubrikerna nr 992, 1033, 1034 och 1098 ävensom de minimitullsats, som angivas dels i anmärkningen till taxerubrikerna nr 1019—1021, dels i anmärkning 6 till avdelning XIII A i tulltaxan, dels ock i anmärkning 2 till taxerubrikerna 1060—1065, med 30 procent.

Till utskottet har jämväl hänvisats ett flertal i anledning av förevarande proposition väckta motioner, nämligen:

1:o) två likalydande motioner, nr 228 i första kammaren av herr *Pettersson, Ivar* och herr *Johansson, Johan*, i Tväråselet, samt nr 354, i andra kammaren av herrar *Svensson* i Grönvik och *Lindström* i Långnäs, i vilka hemställts »att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 356 angående provisorisk förhöjning av tullsatserna för vissa industriprodukter samt under erinran, att proposition om höjning i nu gällande tullsats på animaliska jordbruksprodukter samt å förädlade jordbruksalster icke nu eller tidigare under denna riksdag blivit av Kungl. Maj:t framlagd, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande inför riksdagen snarast möjligt av sådana förslag till provisoriska åtgärder, som äro ägnade att åstadkomma i lika mån gynnsamma produktionsförutsättningar för vårt lands viktigare industrier och för den animaliska jordbruksproduktionen inom landet;»

2:o) motionen nr 229 i första kammaren av herr *Stendahl*, däri hemställts, »att riksdagen utöver vad som sägs i riksdagens skrivelse nr 116 av detta år måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att under noggrant aktgivande på vidkommande näringsgrenars verkliga behov av skyddsåtgärder, under tiden efter innevarande riksdags utgång och intill dess ny riksdag sammanträder, i den mån gällande handelsfördrag icke därför lägga hinder i vägen, åsätta tilläggstullar å varor tillverkade inom länder med starkt deprecierad valuta och hörande under någon av grupperna

1) järn- och stålvaror samt arbeten därav,

2) maskiner, apparater och redskap, ej elektriska, varjämte sagda tilläggstullar icke må utgå med högre belopp än de som motsvara 300 procent av nu utgående tullsats.

Beslut om dylik tilläggstull skall underställas näst sammanträ-

dande riksdag inom tio dagar efter riksdagens öppnande och gäller, där riksdagen icke godkänner detsamma oförändrat, högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan;»

3:o) motionen nr 355 i andra kammaren av herr *Leffler*, däri hemställts, »att till rubrik nr 242 i gällande tulltaxa måtte provisoriskt fogas en bestämmelse i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag:

Under den tid, som av riksdagen eller annorledes härför bestämmes, utgår tull för läster för skotillverkning med enahanda belopp och enligt enahanda grunder som för varor, hänförliga till rubrikerna nr 259—262';»

4:o) motionen nr 356 i andra kammaren av herr *Sommelius*, däri hemställts, »att tullsatserna vid taxerubrikerna nr:ris 309—313 må från och med den dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes tillsvidare intill dess annorlunda förordnas, dock högst intill den 1 juli 1922, förhöjas med 100 procent;»

5:o) motionen nr 357 i andra kammaren av herr *Thore*, däri hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att under tiden till den 1 juni 1922 tullen å fönsterglas måtte höjas med 100 procent;»

6:o) motionen nr 358 i andra kammaren av herrar *Persson* i Fritorp och *Jönsson* i Fridhill, däri hemställts, »att riksdagen ville besluta, att tullen å glykos etc. enligt tulltaxerubriken nr 162 må från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, tillsvidare, intill dess annorlunda förordnas, dock högst intill den 1 juli 1922, förhöjas med 100 procent;»

7:o) motionen nr 359 i andra kammaren av herr *Norman m. fl.*, däri hemställts, »att riksdagen ville besluta höja tullsatsen för margarin (tulltaxan nr 139) från nu gällande 15 öre per kilogram till 30 öre per kilogram;»

8:o) motionen nr 360 i andra kammaren av herrar *Björkman* i Norrköping och *Eriksson* i Överbyn, däri hemställts »att riksdagen måtte besluta, att i gällande tulltaxa för inkommande varor stadgade tullsatser för följande taxerubriker nämligen: 201/203, 207/208, 214/215, 217/219, 309/314, 321/322, 330, 544/548, 563, 1085/1086, 1102, 1104, 1118/1119, 1123, 1128, 1130, 1132/1133, 1135, 1250, 1304/1307 och 1313 må från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, tillsvidare intill dess annorlunda förordnas, dock högst intill den 1 juli 1922, förhöjas med 100 procent;»

9:o) motionen nr 361 i andra kammaren av herr *Björkman* i Norrköping, däri hemställt, »att riksdagen måtte besluta att rubrik 13 i gällande tulltaxa måtte erhålla följande förändrade lydelse:

- 13 a) Glimmer, oarbetad eller pulveriserad även färgad;
talk även malen, samt sjöskum, oarbetad även konstgjord fria
b) Arbeten av glimmer ej s. n. 100 kr... 15 kr;» samt

10:o motionen nr 362 likaledes i andra kammaren av herr *Thore*, däri hemställt, »att en tull må åsättas såväl kalkkväve som norgesalpeter (kalksalpeter) av 10 öre per kilogram.»

Till behandling i samband med förevarande proposition har utskottet funnit lämpligt att upptaga en under motionstiden vid riksdagens början inom andra kammaren väckt, till utskottet överlämnad motion, nr 185, däri herr *Lithander* hemställt, »att riksdagen måtte besluta följande ändring i nu gällande tulltaxa:

Rubrik 854. Kardbeslag. 1 kg. 1 kr.»

Utskottet.
Propositionen.

Det förslag till provisoriska tullförhöjningar, som genom propositionen framlagts, upptager sammanlagt 508 tulltaxerubriker och avser vissa industrialster av följande slag, nämligen: *möbler och närstående snickeriarbeten samt korgmakeri- och borstbinderiarbeten; tapeter; garn, vävnader och andra textilvaror med undantag för sådana, som bestå av silke; dam- och herrkonfektion samt andra sömnadsarbeten; fajans och porslin; glasvaror; järn- och metallvaror samt arbeten av ädla metaller; maskiner och vissa andra verkstadsindustriens artiklar; vissa musikinstrument; samt vågar.*

De i propositionen upptagna tulltaxerubrikernas fördelning på vikt- eller stycketullrubriker samt värdetullrubriker ävensom på olika avdelningar i tulltaxan framgår av följande sammanställning.

Vikt- eller stycketullrubriker.

Avd. VI. *Trävaror, flätade varor, borstbindararbeten samt ben, horn och andra formbara ämnen m. m.:* nr 251—256, 259—262, 273, 275, 276, 279, 283—286;

Avd. VII. *Papper och tryckalster m. m.:* nr 318, 319;

Avd. VIII. *Spånadsämnen ur djur- och växtriket samt därav framställda varor:* nr 377—393, 396—408, 410, 412, 415, 416, 421—424, 426, 427, 429, 430, 432—435, 437, 438, 440, 441, 443, 446—448, 450, 454—467, 469, 471—473, 477—494, 499, 501, 502, 506—542, 550, 551, 554, 557—560, 565, 567, 570, 571, 573, 575, 577, 587, 588, 590—592, 595, 600—604, 612, 617—620, 622, 623;

Avd. X. *Lervaror*: nr 664, 667—676;

Avd. XI. *Glas och glasvaror*: nr 692, 694—698, 702—705;

Avd. XII. *Metaller*: nr 715—718, 720, 722, 724, 726—736, 738, 739, 742 b, 743—745, 747—766, 768, 774—788, 790—810, 812—827, 829—836, 839—846, 848—851, 857, 860—868, 871, 875—896 med därvid fogad anmärkning, 898—903, 905—911, 913—920, 922—931, 935—938, 941—945, 948—952, 961—963, 969, 975, 977;

Avd. XIII. *Maskiner, apparater, fartyg och fordon*: nr 979—991, 993—1001, 1003, 1005—1016, 1018—1028, 1035—1046, 1052—1064, 1067—1071, 1073—1081, 1090—1092, 1094—1097;

Avd. XVI. *Varor, ej annorstädes upptagna*: nr 1270 och 1271 med därvid fogad anmärkning 1 samt 1280—1284.

Värdetullrubriker.

Avd. XIII A. *Maskiner, apparater, fartyg och fordon*: nr 992, 1033, 1034 och 1098.

Dessutom berör propositionen de minimitullsatsar, som angivas i anmärkningen till tulltaxerubrikerna 1019—1021, i anmärkningen 6 till avdelning XIII A i tulltaxan samt i anmärkningen 2 till tulltaxerubrikerna 1060—1065.

Beträffande motiveringen för Kungl. Maj:ts förslag tillåter sig utskottet hänvisa till ovannämnda, vid propositionen fogade protokollsutdrag med tillhörande bilagor.

I ett av bevillningsutskottet den 14 februari detta år avgivet betänkande (nr 4) har utskottet yttrat sig i anledning av två väsentligen likalydande motioner, nr 119 i första kammaren, väckt av herr Vennersten m. fl., och nr 181 i andra kammaren, väckt av herr Lindman m. fl., i vilka motioner yrkande framställdts om höjning av ett betydande antal industritullar. I nämnda betänkande meddelade utskottet, att inom handelsdepartementet igångsatts särskilda utredningar i syfte att såvitt möjligt klarlägga de för landet betydelsefulla och av utländsk konkurrens kännbart drabbade industriernas läge och förutsättningar i konkurrenshänseende. För egen del anförde utskottet bland annat:

»En allmän tullförhöjning av den omfattning, som i de föreliggande motionerna åsyftas, kan utskottet icke finna tillräddig. En sådan skulle nämligen, bland annat, i hög grad motverka det prisfall, som även i vårt land sedan någon tid gör sig gällande. Konsumenterna skulle således icke komma i åtnjutande av de pris-

*Utskottets
yttrande.*

nedsättningar, som redan ägt rum på världsmarknaden; och den minskning i produktionskostnaderna, som för närvarande kan förväntas, skulle förhindras eller försvåras, vilket skulle inverka i hög grad menligt på den inhemska industriens konkurrenskraft. På sådana grunder anser utskottet, att utredningen i det ifrågasvarande ämnet bör begränsas att avse endast sådana industrier, vilka äro för det allmänna av särskilt stor betydelse.»

Då utskottet sålunda avstyrkte bifall till sistnämnda motioner, framhöll utskottet emellertid, att utskottet icke ville i någon mån föregripa resultatet av den pågående utredningen i handelsdepartementet, utan förbehöll sig utskottet att framdeles få intaga ståndpunkt till de förslag, som kunde komma att av Kungl. Maj:t framläggas eller i anledning av en eventuell proposition i motionsväg väckas, ävensom att härutöver föreslå vad utskottet kunde anse påkallat.

I den proposition, som nu är föremål för utskottets yttrande, föreligger resultatet av den inom handelsdepartementet verkställda utredningen. I denna proposition föreslås en provisorisk förhöjning med 100 procent av ej mindre än ett halvt tusental av tulltaxans vikt- eller stycketullrubriker samt med 30 procent av vissa värdetullrubriker. Ur berörda utredning, vilken som nämnts avsett att utreda frågan om tullskydd åt för landet särskilt betydelsefulla och för utländsk konkurrens kännbart utsatta industrier, har sålunda framgått ett förslag, som innefattar, att ett högst betydande antal tullsatser skulle höjas.

Under behandlingen av föreliggande proposition har utskottet medgivit målsmän för åtskilliga betydelsefulla industrier, av vilka envar sysselsätter ett stort antal arbetare, att inför utskottet redogöra för av dem företrädna industriernas läge samt behov av ökat tullskydd. Av vad därvid framkommit har utskottet funnit bekräftat, att, även om uppgiften begränsas till att bereda ökat tullskydd åt endast ett fåtal tillverkningar, så måste därav föranledas höjning av tullsatserna för ett mycket betydande antal varor, vid vilkas framställande sådana tillverkningar användas såsom råmaterial eller halvfabrikat.

Om det sålunda måste anses fastslaget, att det icke låter sig göra att till ett fåtal rubriker i tulltaxan begränsa en tullförhöjning, som överhuvud skall vara av någon som helst betydelse, så är därmed givet, att utvägen att genom högre tullar hjälpa industrien icke kan anlitas, utan att däri- genom i vidsträckt omfattning motarbetas det prisfall, som för närvarande pågår. Då enligt utskottets mening en förutsättning för att den svenska industrien skall kunna återvinna sin konkurrenskraft är, att dess produktionskostnader nedbringas, och då en dylik utveckling obetingat motverkas av sådana omfattande tullförhöjningar, som här sålunda äro i fråga,

har utskottet kommit till den uppfattningen, att ett bifall till den föreliggande propositionen icke skulle ens för industrien lända till varaktigt gagn och att överhuvud vår industri i nuvarande ekonomiska depressionsläge icke har verklig nytta av tullförhöjningar. Att konsumenternas intresse att i tider av minskad köpkraft komma i åtnjutande av de prisnedsättningar, som läget på världsmarknaden medgiver, skulle genom sådana åtgärder i hög grad motverkas, ligger i öppen dag.

Vidare vill utskottet framhålla, hurusom såväl av den utredning, för vilken redogöres i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet, som ock av vissa inför utskottet av företrädare för olika industrigrenar lämnade upplysningar synes framgå, att som följd av den rådande depressionen ett flertal av de industrier, vilka beröras av de föreslagna tullhöjningarna, icke skulle genom att dessa vidtoges sättas i stånd att återupptaga eller utvidga driften. Men även om den föreslagna tullförhöjningen skulle kunna anses i enstaka fall vara tillräcklig i förhållande till de priser, till vilka konkurrerande utländska industrier kunna utbjuda sina varor på marknaden, är det ingalunda säkert, att höjningen skulle sätta vederbörande industri i stånd att återupptaga, utvidga eller ens fortsätta driften. Betydande lager av industrialster ligga nämligen inne både hos fabrikanter och hos köpmän. Ävenledes är avsättningen under den rådande depressionen, som är kännetecknad av minskad köpkraft och minskad köplust, på de flesta områden starkt hämmad; och uppenbart är, att vid försäljning från köpmännens lagerbehållningar en tullförhöjning skulle komma icke industrien utan endast köpmännen till godo. Vad särskilt angår den inverkan, nuvarande abnorma valutaförhållanden kunna äga på industriell drift och arbetstillgång, vill utskottet erinra därom, att föredragande departementschefen vid framläggande av förevarande proposition uttalat, att det icke torde vara möjligt att nu anvisa någon väg ut ur de svårigheter, som föranledas av den bristande jämvikten mellan vår egen och utlandets valutor.

Av upplysningar, som utskottet på sätt ovan är nämnt inhämtat av målsmän för åtskilliga industrier, synes framgå, att den tyska industrien är i flertalet fall den svåraste konkurrenten. Det förtjänar vid sådant förhållande påpekas, att genom de förpliktelser, Tyskland för kort tid sedan iklätt sig för gäldande av skadeståndet, vårt läge i förhållande till nämnda land numera är, såvitt för närvarande kan bedömas, ett annat och för oss fördelaktigare än då den föreliggande propositionen skrevs.

Beträffande den föreliggande propositionen vill utskottet slutligen framhålla, att ett bifall till densamma skulle högst väsentligt rubba den jämvikt mellan industriens och jordbrukets tullskydd, som ingår i det rådande tullsystemet.

I sitt yttrande till ovannämnda statsrådsprotokoll har chefen för handelsdepartementet anført, att enligt departementschefens åsikt tullförhöjning för järnmanufakturartiklar borde vidtagas endast under den förutsättningen, att betryggande garanti kunde vinnas för, att det ökade tullskyddet verkligen komme industrien tillgodo och icke av de fasta mellanhandssammanslutningar, som inom denna bransch vore tillfinnandes, utnyttjades till oskäligt fördyrande av de tullskyddade produkterna. En undersökning i dylikt hänseende vore av departementschefen planerad; och avsikten vore att så skyndsamt som möjligt lämna riksdagens vederbörande utskott meddelande om det resultat, vartill ifrågavarande undersökning kunde leda. Bevillningsutskottet har numera från handelsdepartementet mottagit avskrift av ett utav mellanhandssakkunniga avgivet, den 12 maj 1921 dagtecknat utlåtande i berörda ämne. Av utlåtandet framgår, att de försök, som av de sakkunniga gjorts att ernå sådan garanti, som departementschefen åsyftat, icke lett till något resultat. Utskottet har ansett utlåtandet böra såsom bilaga åtfölja detta betänkande.

Vad utskottet ovan rörande förevarande proposition anført gäller icke förslaget, i vad det avser rubrikerna 969, 975 och 977. Härom kommer utskottet att yttra sig i annat sammanhang.

De i anledning av propositionen väckta motionerna.

II: 355—362.

Bevillningsutskottet övergår härmed till att yttra sig om de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna.

Flera av dessa avse, att den av Kungl. Maj:t föreslagna tullförhöjningen med 100 procent måtte utsträckas till varuslag, som icke upptagits i propositionen. Sådant är förhållandet med följande inom andra kammaren väckta motioner, i vilka yrkats tullförhöjningens utsträckning på sätt vid varje motion här nedan angives:

nr 356 av herr Sommelius, finpapper, tulltaxans rubriker 309—313;

nr 357 av herr Thore, fönsterglas, rubrikerna 682—688;

nr 358 av herrar Persson i Fritorp och Jönsson i Fridhill, »glykos etc.» (druvsocker, stärkelsesocker och stärkelsesirap), rubriken 162;

nr 359 av herr Norman m. fl., margarin, rubriken 139;

nr 360 av herrar Björkman i Norrköping och Eriksson i Överbyn,

ovanläder och läderremmar, rubrikerna 201—203, 207, 208, 215; handskar, 214; reseffekter, 217—219, 563, 1313; finpapper 309—313; ljuskänsligt fotografiskt papper, 314; kuvert, 321, 322; wellpapp, 330; elastiska spånadsvaror, 544, 545; impregnerade vävnader samt linoleummattor, 546—548; elektriska isoleringsrör med tillbehör, 1085, 1086; feta oljor och fernissor, 1102, 1104, 1118, 1119; tvål, 1123; komprimerad ammoniak, 1128; salpetersyra, saltsyra, svavelsyra och fosforsyra, 1130, 1132, 1133, 1135; lim, 1250, samt knappar, 1304—1307;

nr 362 av herr Thore (jämte annat), kalkkväve, rubriken 1228.

En på annat sätt avvägd tullförhöjning har i motionen nr 355 i andra kammaren herr Leffler ifrågasatt, då han föreslagit, att för läster för tillverkning av skodon, rubriken 242, måtte införas provisoriskt tullskydd enligt de grunder, som angivas i rubrikerna 259—262, för vilka sistnämnda Kungl. Maj:t föreslår 100 procents förhöjning.

Nya tullsatser hava föreslagits dels av herr Björkman i Norrköping i motionen nr 361 i andra kammaren för vissa slags arbeten av glimmer, rubriken 13, med 15 procent av värdet, dels ock av herr Thore i nyssnämnda motion nr 362 i samma kammare för norgesalpeter (kalksalpeter), rubriken 1227.

I fråga om de skäl, som åberopats för sålunda inom riksdagen framkomna förslag, torde utskottet få hänvisa till de särskilda motionerna.

Beträffande flertalet av de yrkanden, vilka sålunda i motionsväg framkommit, föreligga enligt utskottets mening särskilda skäl, som tala mot bifall. Mot samtliga gälla emellertid även de principiella invändningar, vilka utskottet ovan sökt utveckla; och då dessa invändningar beträffande ifrågavarande motioner likasom i fråga om propositionen varit för utskottet i första hand avgörande, inskränker sig utskottet till att för angivande av sin ståndpunkt till dessa motioner åberopa vad ovan i princip anförts.

*Utskottets
yt. rände.*

Förslag av helt annan innebörd än de i nu berörda motioner framställda föreligga såväl i de likalydande motionerna nr 228 i första kammaren och nr 354 i andra kammaren som i motionen nr 229 i första kammaren. I de två förstnämnda, vilka som ovan är nämnt framburits, den ena av herrar Ivar Pettersson och Johan Johansson i Tväråselet samt den andra av herrar Svensson i Grönvik och Lindström i Långnäs, har framhållits vad även utskottet ovan påpekat, nämligen att jämvikten mellan jordbrukets och industriens tullskydd komme att sönder-

I: 228 och
II: 354.

brytas, därest den föreliggande propositionen vunne riksdagens bifall utan att tullsatserna å animaliska jordbruksprodukter liksom även åtskilliga andra jordbruket berörande tullar bleve i motsvarande grad höjda. Med åberopande av, bland annat, berörda förhållande hava motionärerna framställt sitt ovan återgivna förslag om avslag å propositionen och skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande för riksdagen snarast möjligt av sådana förslag till provisoriska åtgärder, som vore ägnade att åstadkomma i lika mån gynnsamma produktionsförutsättningar för landets viktigare industrier och för den animaliska jordbruksproduktionen inom landet. I motiveringen hava motionärerna anført, bland annat, att på Kungl. Maj:t givetvis ankomme att bedöma, huruvida nytt förslag till näringslivets skyddande kunde anstå till nästkommande lagtima riksdag eller icke.

*Utskottets
yttrande.*

Med anledning av vad sålunda föreslagits och anförts må till en början framhållas, att det uppenbarligen icke, så långt som tiden nu är framskriden, kan ifrågasättas att till den pågående riksdagen erhålla från Kungl. Maj:t något nytt förslag av den innebörd, motionärerna tänkt sig. Den möjligheten skulle således återstå att till en kommande riksdag begära ett sådant förslag. Emellertid har ju bevillningsutskottet vid den prövning av den föreliggande propositionen, för vars resultat ovan redogjorts, kommit till den uppfattningen, att en höjning av industritullarna skulle så allvarligt tillbakasätta andra det ekonomiska livets berättigade krav, att utskottet icke kunnat förorda dess anlitande. Därmed torde vara givet, att utskottet icke heller kan förorda vidtagandet av åtgärder, som skulle i ännu högre grad nedsätta den svenska industriens konkurrenskraft.

I : 229.

Bevillningsutskottet har i det ovan anförda påvisat, att de av Kungl. Maj:t föreslagna tullförhöjningarna skulle i de allra flesta fall icke vara tillräckliga att sätta vederbörande industri i stånd att återupptaga eller utvidga driften. En sådan uppfattning uttalas även i den av herr Stendahl väckta motionen, nr 229 i första kammaren. Herr Stendahl anför bland annat:

»Nytan av dessa tullar skulle visa sig på så sätt, att den svenska industrien därigenom skulle kunna bereda flera arbetstillfällen än nu. Granskar man emellertid den kungl. propositionen, finner man, att de tullar, som föreslagits till höjning, nu utgå med 5 à 10 procent av varans värde, ibland mindre. Höjningen innebär således blott, att ytterligare 5 à 10 procent läggas på varorna, och kommer således endast att minska förlusten för innehavare av större lager, men knappast att skapa nya arbetstillfällen.

Det synes mig därför lämpligt, att riksdagen, som vid nuvarande tidpunkt torde hava svårt att såväl bedöma den av Kungl. Maj:t så sent till riksdagens prövning hänskjutna invecklade frågan som även att förutse den närmaste framtidens politiska händelser, inom vissa noggrant fastställda gränser måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att under tiden intill dess att frågan vid nästkommande riksdag åter kan komma under riksdagens prövning, åsätta tilläggstullar å varor, tillverkade inom länder med starkt deprecierade valutor. Ett dylikt tullskydd bör enligt min mening lämnas de inhemska industrier av större nationell betydelse, vilka verkligen äro utsatta för konkurrens från länder med svårt deprecierade valutor, och för vilka detta bleve till verkligt gagn och därigenom även ett medel till arbetslöshetens bekämpande. Dessa industrier äro järnindustrien, tillverkningarna av olika slags järnmanufaktur samt verkstadsindustrien.»

Med stöd av sålunda anförda skäl har motionären framställt sitt ovan återgivna förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att intill dess ny riksdag sammanträder, i den mån gällande handelsfördrag icke därför lade hinder i vägen, åsätta tilläggstullar, motsvarande högst 300 procent av nu utgående tullsatsen, å varor, tillverkade inom länder med starkt deprecierad valuta och hörande under någon av grupperna: järn- och stålvaror jämte arbeten därav, samt maskiner, apparater och redskap, ej elektriska.

Av utskottets ovan gjorda principiella uttalanden torde framgå, att enligt utskottets mening även tullförhöjningar, begränsade på det sätt som de av herr Stendahl avsedda, icke skulle kunna undgå att svälla ut över ett betydande antal rubriker i tulltaxan och medföra de ogynnsamma verkningar, som utskottet förut berört.

*Utskottets
yttrande.*

Härtill komma andra för utskottet i och för sig avgörande betänkligheter mot det ifrågasvarande förslaget. Möjligheten och lämpligheten, jämväl med hänsyn till vårt förhållande till utländska makter, att gå den anvisade vägen måste därför i alla händelser göras till föremål för en omsorgsfull utredning, innan ett bemyndigande av nämnda innebörd skulle kunna meddelas Kungl. Maj:t. Det synes utskottet uppenbart, att endast Kungl. Maj:t har möjlighet att på ett tillfredsställande sätt verkställa en sådan utredning, liksom ock att utövan det av den sålunda ifrågasatta rättigheten är en så grannlaga angelägenhet, att riksdagen nu icke lämpligen bör intaga ställning till frågan, så länge Kungl. Maj:t icke funnit påkallat att själv begära ett sådant bemyndigande. Utskottet kan följaktligen icke förorda bifall till herr Stendahls motion.

Chefen för handelsdepartementet har i sitt anförande till ovan-nämnda statsrådsprotokoll på följande sätt sammanfattat de huvudsyn-

punkter, vilka för departementschefen varit bestämmande, då det gällt att taga ställning till frågan om en begränsning av varuimporten genom provisoriskt förhöjda tullar:

»De skäl, som framför allt synts mig tala för en dylik åtgärd, hava varit *dels* nödvändigheten av att i det ytterst prekära läge, vari stora delar av vår industri för närvarande befinna sig, söka tillse, att icke krisen tager sådant förlopp, att den industriella verksamheten och därmed även den ekonomiska utvecklingen i vårt land tillfogas obotlig skada, *dels ock* angelägenheten av att i möjligaste mån söka förebygga och begränsa den svåra arbetslöshet, som går i den industriella krisens spår.

Härtill kommer, att, när ett flertal av världens starkaste industriländer funnit sig föranlåtna att genom importförbud eller långt gående tullförhöjningar på det allra mest verksamma sätt värna om sin industris intressen, det icke synts mig rimligt, att statsmakterna i ett litet land som vårt skulle förhålla sig passiva inför de oerhörda svårigheter, med vilka vårt näringsliv — delvis på grund av den starka varutillförseln från utlandet — för närvarande har att kämpa.»

För sin del vill bevillningsutskottet giva följande sammanfattning av vad för utskottet i denna fråga varit i huvudsak bestämmande.

På sätt utskottet sökt i det föregående påvisa, äro de av Kungl. Maj:t eller i motionsväg framställda förslagen icke ägnade att i nämnvärd grad giva industrien ökad sysselsättning. Då enligt utskottets övertygelse den enda utvägen för industrien att återvinna konkurrenskraft är produktionskostnadernas nedbringande, men detta ovillkorligen skulle motverkas av en höjning av skyddstullarna, måste utskottet anse, att de ifrågasatta åtgärderna tvärtom skulle vara till hinder för en önskvärd utveckling. Att den nuvarande arbetslösheten, som är väsentligen betingad av den allmänna depressionen i världen, icke kan begränsas eller dess utbredning förebyggas genom åtgärder, som skulle förminska industriens möjlighet att återfå livskraft, synes uppenbart.

Om bevillningsutskottet på sålunda i korthet sammanfattade skäl icke kunnat förorda vare sig Kungl. Maj:ts förslag eller överhuvud några tullförhöjningar, så vill utskottet å andra sidan erkänna betydelsen av att en, såvitt tiden medgivit, grundlig utredning i ämnet kommit till stånd liksom ock av att riksdagen genom framläggandet av förevarande proposition satts i tillfälle att pröva hela frågan. Landets mycket bekymmersamma ekonomiska läge påkallar givetvis, att från

regerings och riksdags sida allt göres för att komma till insikt om vad som möjligen kan lindra krisens förlopp.

Då nu emellertid bevillningsutskottet av den utredning och de förslag, som med propositionen framlagts kommit till den bestämda övertygelsen, att vad här föreslagits skulle, i stället för att bringa hjälp, motverka den ekonomiska jämviktens återställande, har utskottet funnit sig icke kunna intaga någon annan ståndpunkt än den i det föregående angivna.

Det i herr Lithanders ovan omnämnda motion, nr 185 i andra kammaren, framställda yrkandet om fastställande av tull för kardbeslag, som enligt rubriken 854 i tulltaxan äro tullfria, synes avse en varaktig tullförhöjning. Vid sådant förhållande kan utskottet i avseende å denna motion inskränka sig till att hänvisa till den inom tull- och traktatkommittén pågående utredningen. Utskottet har i frågor om varaktiga tullförhöjningar såväl vid innevarande riksdag som vid 1919 års lagtima och 1920 års riksdagar intagit den ståndpunkten, att utskottet icke velat förorda någon åtgärd, som skulle föregripa resultatet av berörda utredning. Av detta skäl kan utskottet icke biträda herr Lithanders ifrågavarande förslag.

*Motionen
II: 185.*

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 356, i vad densamma avser följande under *Avd. VI. Trävaror, flätade varor etc.* i gällande tulltaxa upptagna rubriker, nämligen

nr 251—256, 259—262 (svarvade arbeten m. m., snickararbeten och andra bearbetade trävaror, ej särskilt nämnda),

nr 273, 275, 276, 279 (arbeten av rör, vegetabiliska, korgmakararbeten m. m.),

nr 283—286 (borstbindararbeten),

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

B) att förevarande proposition, i vad den avser följande under *Avd. VII. Papper och tryckalster m. m.* i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen

nr 318, 319 (tapeter),

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) att ifrågavarande proposition, i vad den avser följande under *Avd. VIII. Spånadsämnen ur djur-*

och växtriket samt därav framställda varor i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen:

(artiklar av ull och andra djurhår)

nr 377—380 (stampad filt),

nr 381—392 (garn),

nr 393, 396—408 (vävnader),

nr 410, 412, 415, 416 (spetsar, strumpstolsarbeten, driv- och transportremmar, slangar m. fl. artiklar);

(artiklar av vegetabiliska spånadsämnen med undantag av bomull)

nr 421—424, 426, 427, 429, 430, 432—435, 437, 438, 440, 441, 443 (garn, tågvirke, bind- och segelgarn),

nr 446—448, 450, 454—466 (vävnader),

nr 467, 469, 471—473 (spetsar, sadelgjordsväv, slangar, driv- och transportremmar, fisknät m. fl. artiklar);

(artiklar av bomull)

nr 477 (vadd),

nr 478—494 (garn),

nr 499, 501, 502, 506—530 (vävnader),

nr 531—542 (spetsar, tyll, band, snören, strumpstolsarbeten, lamp- och ljusvekar, fisknät, slangar, driv- och transportremmar m. fl. artiklar);

(spånadsvaror, vattentäta etc.; polerduk)

nr 550 (vävnader, sammanklistrade medelst annat ämne än kautschuk),

551 (polerduk);

(sömnads- och andra arbeten av spånadsvaror)

nr 554, 557—560, 565, 567 (presenningar, skosulor, hängslen, bälten, väskor, sängkläder, tält m. fl. artiklar),

nr 570, 571 (kragar, manschetter och skjortbröst),

nr 573, 575, 577 (snörliv, hatt- och mössfoder,

övertyg till paraplyer eller parasoller),

nr 587, 588, 590—592, 595, 600—604 (dam- och herrkonfektionsartiklar m. fl. slag av sömnadsarbeten),

nr 612 (paraplyer och parasoller),

nr 617—620, 622, 623 (hattar),

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D) att samma proposition, i vad den avser följande under *Avd. X. Lervaror* i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen

nr 664 (badkar, tvättställ, disklådor och klosetter, ej hänförliga till fajans- eller porslinsvaror), samt

nr 667—676 (isolatorer och dylika isoleringsartiklar, fajans- och porslinsvaror, ej särskilt nämnda), icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

E) att samma proposition, i vad den avser följande under *Avd. XI. Glas och glasvaror* i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen

nr 692, 694—698 (flaskor och burkar, rör, laboratorieartiklar), samt

nr 702—705 (hushålls- och prydnadsglas, lampkupor m. fl. slag av glasvaror),

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

F) att samma proposition, i vad den avser följande under *Avd. XII. Metaller* i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen

(*järn- och järnlegeringar*)

nr 715—718 (handelsgjutgoods m. m.),

nr 720 (kulor, andra än blanka, härdade),

nr 722, 724, 726, 727 (göten, stänger till betongarbeten, balk-, hörn- och annat varmvalsat järn, ej särskilt nämnt, m. m.),

nr 728 (verktygsstål, annat smitt järn i stänger),

nr 729—733 (kallvalsat eller kalldraget järn i stänger etc.),

nr 734—736, 738, 739, 742 b, 743—745 (plåt),

nr 747—754 (plåt- och bleckvaror, ej särskilt nämnda),

nr 755—759 (rör, andra än av icke smidbart gjutgoods, och rördelar),

nr 760—766 (tråd, kallvalsad eller dragen),

nr 768 (planschetter m. m.),

nr 774 (stängselband),

nr 775—777 (spik och stift, hästskosöm m. m.),

nr 778 (rälsspik, spett),

nr 779—783 (skruvar, bultar och muttrar),

Bevillningsutskottets betänkande Nr 43.

- nr 784—787 (kättingar och kedjor),
 nr 788 (vagns- och spiralfjädrar),
 nr 790—796 (vissa slag av järnvägs- och spår-
 vägsmateriel),
 nr 797 (fackverk),
 nr 798—801 (ankare, propellrar m. m.),
 nr 802, 803 (plogvändskivor, plogbillspetsar,
 plogbillar, hästräfs-, fjäderharvspinnar m. m.),
 nr 804—808 (klensmidesstäd, skruvstycken, ma-
 skinhyveljärn m. m.),
 nr 809, 810 (maskinknivar),
 nr 812—815 (spadar, skyfflar, grepar, kreaturs-
 skrapor, liar, trädgårdssaxar för två händer m. fl.
 handredskap för lantbruk eller trädgårdsskötsel),
 nr 816—820 (sågar),
 nr 821—827, 829—834 (filar, hyvlar, hammare,
 yxor, borrarvängar, borrar, tänger, cirklar m. fl. slag
 av verktyg),
 nr 835, 836 (skridskor),
 nr 839—846 (knivar),
 nr 848—851 (saxar),
 nr 857 (sy-, stopp- och hårnålar, stickmaskins-
 och symaskinsnålar),
 nr 860 (kassaskåp m. m.),
 nr 861, 862 (lås, kassafack m. m.),
 nr 863—867 (tränsar, soljor m. m., gångjärn
 och andra beslag för byggnader och möbler, regler,
 skjutdörrullar),
 nr 868 (elektriska härdugnar, kokapparater, stryk-
 och pressjärn m. m.),
 nr 871 (skjutgevär),
 nr 875—896 med därvid fogad anmärkning (icke
 smidbart gjutgods och varor därav, ej särskilt nämnda,
 smidbart gjutgods och andra varor av smidbart järn,
 ej särskilt nämnda);
(koppar och därav framställda legeringar)
 nr 898—903, 905—911 (plåt, stänger, spik, rör,
 tråd m. m.),
 nr 913—920 (linor och kablar, ledningstråd),

nr 922—931 (vatten- och andra behållare, duk, propellrar, lampbrännare, andra arbeten);

(*bly*)

nr 935—938 (manufakturvaror);

(*tenn*)

nr 941—945 (manufakturvaror);

(*zink*)

nr 948 (stänger),

nr 949—952 (manufakturvaror);

(*arbeten av oädla metaller utan avseende å metallens art*)

nr 961—963 (hattnålar, knappnålar, säkerhetsnålar, häktor, hyskor, fingerborgar, väst- och byxspännen, cirklar, passare m. m.),

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

G) att samma proposition, i vad den avser följande under *Avd. XIII. Maskiner, apparater, fartyg och fordon* i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen:

(*maskiner etc., ej elektriska*)

nr 979—988 (ångpannor m. m., eldningsapparater, rörliga eldstadsroster, rökgasfövärmare),

nr 989—991 (kondensorer),

nr 993—996 (motorer),

nr 997 (ugnar för industriella ändamål m. m.),

nr 998—1001 (valsverk för metallindustrien, ånghammare m. m.),

nr 1003 (lyftblock och blockvagnar),

nr 1005—1011 (metallbearbetningsmaskiner),

nr 1012—1016 (träbearbetningsmaskiner),

nr 1018 (digelpressar),

nr 1019—1021 (sy- och stickmaskiner),

nr 1022, 1023 (kaffe-, krydd- och köttkvarnar m. m.),

nr 1024—1028 (lantbruksmaskiner),

nr 1035—1046, 1052—1059 (cylindrar, slidskåp, vevaxlar, valsar, transmissioner, skruvväxlar, kuggjul, armatur m. m.);

(*elektriska maskiner m. m.*)

nr 1060—1064 (elektriska maskiner),

nr 1067 (monterade ackumulatorselement och batterier),
 nr 1068—1071, 1073—1081 (elektriska apparater och artiklar),
 nr 1090—1092 (velocipeder),
 nr 1094 (barnvagnar),
 nr 1095—1097 (järnvägs- och spårvägsagnar utan motorer),
 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

H) att samma proposition, i vad den avser följande under *Avd. XVI. Varor ej annorstädes upptagna* i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen nr 1270 och 1271 (musikinstrument) med därvid fogad anmärkning 1 samt nr 1280—1284 (vågar),
 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

I) att samma proposition, i vad den avser följande under *Avd. XIII. Maskiner, apparater, fartyg och fordon* i tulltaxan upptagna rubriker, nämligen nr 992 (motorer, vägande per stycke netto högst 500 kilogram), nr 1033 (lokomotiv), nr 1034 (diverse slag av maskiner) och nr 1098 (järnvägs- och spårvägsagnar i förening med motorer, åkdon och fordon, ej särskilt nämnda, m. m.),
 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
 samt

J) att samma proposition, i vad den avser förhöjning av de minimitullsatsen, som angivas
 a) i anmärkningen till tulltaxerubrikerna nr 1019—1021 (sy- och stickmaskiner),
 b) i anmärkningen 6 till avdelning XIII A i tulltaxan (maskiner, ej elektriska) samt
 c) i anmärkningen 2 till tulltaxerubrikerna nr 1060—1065 (maskiner, elektriska),
 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

K) att motionen II: 355 av herr *Leffler* om förhöjd tull å läster för skotillverkning, rubriken 242, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

L) att motionen II: 356 av herr *Sommelius* om förhöjd tull å finpapper, rubrikerna 309—313, ävensom motionen II: 360 av herrar *Björkman* i Norrköping och *Eriksson* i Överbyn, i vad sistnämnda motion avser förhöjd tull för samma rubriker, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

M) att motionen II: 357 av herr *Thore* om förhöjd tull å fönsterglas, rubrikerna 682—688, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

N) att motionen II: 358 av herrar *Persson* i Fritorp och *Jönsson* i Fridhill om förhöjd tull å »glykos etc.» (druvsocker, stärkelsesocker och stärkelsesirap), rubriken 162, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

O) att motionen II: 359 av herr *Norman m. fl.* om förhöjd tull å margarin, rubriken 139, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

P) att motionen II: 360 av herrar *Björkman* i Norrköping och *Eriksson* i Överbyn om förhöjd tull å ovanläder och läderremmar, rubrikerna 201—203, 207, 208 och 215; handskar, rubriken 214; reseffekter, rubrikerna 217—219, 563 och 1313; ljuskänsligt fotografiskt papper, rubriken 314; kuvert, rubrikerna 321, 322; wellpapp, rubriken 330; elastiska spånadsvaror, rubrikerna 544, 545; impregnerade vävnader samt linoleummattor, rubrikerna 546—548; elektriska isoleringsrör med tillbehör, rubrikerna 1085, 1086; feta oljor och fernissor, rubrikerna 1102, 1104, 1118 och 1119; tvål, rubriken 1123; komprimerad ammoniak, rubriken 1128; salpetersyra, saltsyra, svavelsyra och fosforsyra, rubrikerna 1130, 1132, 1133 och 1135; lim, rubriken 1250; samt knappar, rubrikerna 1304—1307, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

Q) att motionen II: 361 av herr *Björkman* i

Norrköping om ändrad uppdelning av rubriken 13 i tulltaxan samt om införande av tull å vissa slags arbeten av glimmer icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

R) att motionen II: 362 av herr *Thore* om dels förhöjning av tullen å kalkkväve, rubriken 1228, dels ock införande av tull å norgesalpeter (kalksalpeter), rubriken 1227, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

S) att motionerna I: 228 av herrar *Ivar Pettersson* och *Johan Johansson* i Tväråselet samt II: 354 av herrar *Svensson* i Grönvik och *Lindström* i Långnäs, om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till provisoriska åtgärder för åstadkommande av lika gynnsamma produktionsförutsättningar för viktigare industrier och för animalisk jordbruksproduktion, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

T) att motionen I: 229 av herr *Stendahl* om be- myndigande för Kungl. Maj:t att åsätta tilläggstullar å vissa varor, tillverkade inom länder med starkt deprecierad valuta, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

U) att motionen II: 185 av herr *Lithander* om införande av tull å kardbeslag, rubriken 854, icke heller måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I fråga om Kungl. Maj:ts föreliggande proposition, i vad den- samma avser rubrikerna nr 969, 975 och 977 i tulltaxan kommer utskottet att avgiva yttrande i annat sammanhang, vilket utskottet här- med får för riksdagen

V) anmäla.

Stockholm den 30 maj 1921.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Reservationer:

1) av herrar friherre *Fleming*, *Vennersten*, *Kant* och *Winkler*, vilka anfört:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 356 föreslås 'en temporär förhöjning av tullskyddet för sådana för vårt land viktiga industrigrenar, vilka för uppehållandet av sin produktion och bibehållandet av sina avsättningsmöjligheter å hemmamarknaden bevisligen äro i trängande behov därav.' Kungl. Maj:ts förslag innebär för vissa rubriker i tulltaxan, för vilka viktull nu utgår, en fördubbling av nu gällande tullsatser samt en höjning med 30 procent å en del nu utgående värdetullsatser.

Utskottets majoritet har röstat för avslag å Kungl. Maj:ts förslag trots det, att ingen meningsskiljaktighet torde råda därom, att den nuvarande situationen för industrien kan betecknas såsom ett verkligt nödläge.

Även om orsakerna till detta nödläge i mycket hög grad kunna hänföras till den över hela världen rådande depressionen, är faran för vårt lands industri till ytterlighet skärpt genom ett fenomen, som före världskriget varit så gott som okänt, nämligen den undervärdering, som är utmärkande för flera av de f. d. krigförande ländernas valutor. Abnorma förhållanden i fråga om valutakurser voro visserligen rådande även under den tid kriget pågick, men den underlägsenhet i konkurrens-hänseende, som detta numera medfört för vårt land, framträdde icke under krigstiden på den grund, att de krigförande ländernas industri i stor utsträckning togos i anspråk för krigsändamål och därför voro urståndsatta att exportera. I den mån fredsproduktionen återupptogs och ökades, växte emellertid faran för sådana länders industri, hos vilka ovannämnda missförhållanden i avseende å valutans icke uppkommit, i det dessa länders produktionskostnader kommo att ställa sig avsevärt högre än de valutasvaga ländernas motsvarande kostnader, beräknade efter gällande kurs. Karakteristiskt för länder med utåt undervärderad valuta är nämligen, att penningens köpkraft inom det egna landet är högre, än vad valutans värde i utlandet låter sluta till. Härigenom komma givetvis arbetslönerna i länder med utåt undervärderad valuta att medgiva ett lägre försäljningspris å den producerade varan, än vad fallet är t. ex. i vårt land.

Den under normala förhållanden rådande sunda konkurrensen olika länder emellan har på denna grund fått vika för en kamp om avsättningsmöjligheterna, som medfört allt svårare följder för de i valuta-hänseende bättre ställda ländernas produktion. Konkurrensen har förlorat sin sunda karaktär, när den kännetecknas av förhållanden, som medfört, att exempelvis arbetslönerna i Tyskland endast utgöra 25 till 30 procent eller ännu mindre del av vad de i början av detta år betingade i vårt land. Det tidigare jämviktsförhållandet har sålunda upphört.

Om en dylik konkurrens ostörd får fortgå, måste den ej blott inom kort komma att ödelägga en stor del av vår industri utan måste även medföra, att arbetstillfällena och därmed existensmöjligheterna för vårt eget lands arbetare allt mera minskas, under det samtidigt täckningen av det föreliggande och uppkommande varubehovet sker med varor, vilkas framställning skänker sysselsättning åt utlandets arbetare.

Av sig själva kunna verkningarna av en sådan konkurrens icke neutraliseras förr än valutaförhållandena stabiliserats och på denna väg jämvikten återställts, d. v. s. när undervärderingen utåt och övervärderingen inåt upphört. När och huru detta kan komma att ske, därom veta vi intet.

Den höga lönenivån och de högt uppdrivna frakter inom landet, som tynga vår egen produktion, hava även medfört en skärpning av konkurrensen från sådana länder, vilkas valuta, gent emot vår, icke varit undervärderad, och för vissa industrigrenar måste även denna omständighet tillmätas avgörande betydelse. I de flesta fall är det emellertid det i det föregående berörda osunda konkurrensfenomenet, som medfört de utomordentligt allvarliga förhållanden, vilka nu i många fall lamslagit vår svenska industri.

Det må villigt erkännas, att depressionen ytterligare förvärrat läget, men även om densamma inom den allra närmaste framtiden skulle kunna tänkas upphöra, skulle detta enligt vår mening ej kunna medföra annan förändring av läget än att, om ökat tullskydd ej erhålles, de behov, som förefinnas och som komma att uppstå, fortfarande skulle täckas genom import med förbigående av vårt eget lands industri.

Följderna av den hittills förda politiken kännetecknas, som bekant, av en fortgående ökning av arbetslösheten, som redan den 15 mars medfört, att endast av de till landsorganisationen anslutna förbundens medlemmar ej mindre än 49,787 voro arbetslösa, under det att dessutom 53,506 arbetade med inskränkt arbetstid. Vid till Sveriges verkstadsförening anslutna verk har antalet arbetare, som i september

1920 utgjorde 58,743, intill den 7 maj 1921 minskats med 38 procent. Inom textilindustrin har antalet arbetare, som den 1 juni 1920 vid 147 redovisade till Sveriges textilindustriförbund anslutna företag utgjorde 27,306, minskats med cirka 30 procent, under det att antalet arbetstimmar per vecka för de kvarvarande inskränkts till 46 procent av det normala.

Skulle nu icke ett ökat skydd beredas industrien, har man starka skäl att frukta, att påfrestningen skall bliva så stor, att en ytterligare inskränkning — i många fall ett totalt inställande — av driften blir en nödvändighet. Den omedelbara följderna härav bleve ju en högt stegrad arbetslöshet, vars konsekvenser ej ännu kunna helt överblickas, men som otvivelaktigt måste bliva ödesdigra icke blott för industrien själv utan även för statens och kommunernas finanser och för de sociala förhållandena i landet.

De framtida följderna för industrien av en driftinställelse av väsentligt större omfattning än den nuvarande måste komma att innebära allvarliga faror, som redan nu kunna förutses. Stillastående är på alla områden liktydigt med tillbakagång. Ställas stora delar av industrien inför nödvändigheten att avveckla på obestämd framtid, upphäves ej blott dess kontakt med kundkretsen inom och utom landet, utan hela den del av samhället, som direkt och indirekt varit beroende av industrien, kommer att desorganiseras, den fackkunniga personalen att skingras och stora nationalvärden att läggas åsido såsom dött kapital. En nyorganisation även under framtida gynnsammare konjunkturförhållanden måste fordra många års intensivt arbete och ytterligare kapitalutlägg, utan att likväl säkerhet vinnes för att vår svenska industri kan återhämta vad som förlorats, eller hävda sin ställning i den grad som fallet varit före världskriget, då frukterna av under årtionden nedlagt arbete först på allvar började att visa sig.

Det synes då, som om man icke borde tveka att tillgripa de medel, som stå till buds för att så långt möjligt söka lägga förhållandena tillrätta. Man borde i detta sammanhang kunna bortse från frågan om frihandel eller protektionism. Det är icke ett permanent utan ett av särskilt abnorma förhållanden betingat provisoriskt ökat tullskydd som nu fordras, ej endast för industriens egen skull utan för landets i dess helhet, ty industrien har kommit att utgöra en allt väsentligare del av det svenska näringslivet. Det är sålunda ett riksintresse av allra största vikt, för vilket riksdagens stöd nu begäres. Härtill kuyter sig ovillkorligt den reflexionen, att om detta stöd uteblir erforderliga skattemedel för det växande behovet av arbetslöshetsunderstöd skulle bliva så gott

som omöjliga att uppbringa och att skattebördorna i ännu högre grad än vad nu är fallet skulle komma att överflyttas på den redan förut hårt pressade jordbruksnäringen.

Vi veta väl, att allvarliga anmärkningar riktas mot den nu föreliggande kungl. propositionen, och vilja i korthet bemöta de viktigaste.

Det har blivit ett slagord, att tullar skada exportindustrien. Detta påstående är enligt vår övertygelse långt ifrån allmängiltigt. Råvarutullar skada givetvis, men industriens råvaror äro i allmänhet nu tullfria och skulle enligt propositionen även bliva det i fortsättningen. Därtill kommer att flera av våra exportindustrier själva önska tullar, ej av oförstånd utan av klok beräkning, i det de väl inse, att ett bevarande av hemmamarknaden ökar omsättningen och därigenom tillåter dem att på en större produktion fördela de allmänna omkostnaderna, vilket i många fall varit, är och blir ett bland villkoren för att de överhuvudtaget skola kunna nedpressa sina produktionskostnader i den grad, att de bliva konkurrensdugliga på exportmarknaden.

En annan anmärkning är, att den föreslagna tullförhöjningen icke skulle kunna hjälpa industrien på den grund, att den vore för låg för att utjämna skillnaden mellan svenska och utländska produktionskostnader. I denna anmärkning ligger alltså ett direkt erkännande av, att den föreslagna ökningen av tullskyddet hållits inom en mycket måttlig gräns. Det må även gärna medgivas, att en enbar fördubbling av nu gällande tullskydd i de flesta fall ej skulle vara till fyllest från skydds-synpunkt, men samtidigt må erinras därom, att Kungl. Maj:t ej heller utgått ifrån, att så skulle vara förhållandet. Tvärtom har det provisoriskt ökade tullskyddet uttryckligen angivits såsom utgörande blott en av flera samverkande faktorer, bland vilka — förutom tullförhöjningen — må framhållas, dels den minskning i de olika produktionskostnaderna, som industrien själv kan och måste åstadkomma och i vissa fall redan ernått, dels den ytterligare hjälp, till vilken riksdagen genom ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition angående en nedsättning av järnvägsfrakterna blivit satt i tillfälle att medverka. I samma riktning verka de direktiv, som från Kungl. Maj:t utgått, att vid upphandling till statens verk företräde under vissa förhållanden skulle lämnas för svenskt fabrikat. Samtliga dessa och andra här ej berörda åtgärder skulle samverka till stödjande av den svenska produktionen och till återställandet av det tidigare förhållandet mellan svensk och utländsk konkurrens på hemmamarknaden.

Det har vidare anförts, att lagerbestånden, speciellt inom textilbranschen, vore så stora, att någon avsättning för svensk industri ej vore att påräkna förrän lagren tömts. Härtill må anmärkas, dels att

lagren hos handlandena redan nu ej oväsentligt minskats samt att redan nu vissa kompletteringsbehov framträtt, som med säkerhet komma att ökas. De nya inköp, som föranledas härav, kunna i många fall ej täckas genom inköp från engrossisternas äldre lager, som speciellt vad mönstervaror beträffar redan äro mindre begärliga. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle följaktligen medverka till att svensk textilindustri redan nu tillfördes beställningar, som i annat fall gå till utlandet.

Kritiken har även inriktats på den omständigheten, att Kungl. Maj:ts förslag innebär en ensartad höjning för de i propositionen angivna rubrikerna. I den händelse ökningen avsett att ensam åstadkomma ett utjämnande av skillnaden mellan svensk och utländsk produktionskostnad skulle denna anmärkning varit befogad. Nu är detta, såsom i det föregående påvisats, så långt ifrån fallet, att t. o. m. förslaget motståndare bygga sina angrepp bland annat därpå, att ökningen är för låg för att kunna hjälpa. Anmärkningen förlorar just härigenom sitt berättigande, då en ensartad höjning av tullskyddet, sådan som den nu föreslagna, uppenbarligen icke är av natur att bereda ett skydd, som överstiger det verkliga behovet.

På grund av vad sålunda anförts och då vi icke kunna påtaga oss ansvaret för den olycka, som enligt vår uppfattning kommer att drabba vårt land, dess arbetare och dess industri, därest lindring ej beredes i det nuvarande nödtillståndet, hava vi yrkat:

vid *punkterna*

A),

B),

C),

D),

E),

F),

G),

H),

I) och

J):

att Kungl. Maj:ts proposition måtte av riksdagen bifallas;

vid *punkten L)*:

att motionen II: 356 av herr *Sommelius* om förhöjd tull å finpapper, rubrikerna 309—313, ävensom motionen II: 360 av herrar *Björkman* i Norrköping och

Eriksson i Överbyn, i vad densamma avser förhöjd tull vid nu nämnda rubriker, måtte av riksdagen bifallas;

vid *punkten M*):

att motionen II: 357 av herr *Thore* om förhöjd tull å fönsterglas, rubrikerna 682—688, måtte av riksdagen bifallas;

vid *punkten N*):

att motionen II: 358 av herrar *Persson* i Fritorp och *Jönsson* i Fridhill om förhöjd tull å »glykos etc.» (druvsocker, stärkelsesocker och stärkelsesirap), rubriken 162, måtte av riksdagen bifallas;

vid *punkten P*):

att motionen II: 360 av herrar *Björkman* i Norrköping och *Eriksson* i Överbyn, i vad den angår förhöjd tull å ljuskänsligt fotografiskt papper, rubriken 314; kuvert, rubrikerna 321, 322; wellpapp, rubriken 330; elastiska spånadsvaror, rubrikerna 544, 545; impregnerade vävnader samt linoleummattor, rubrikerna 546, 548; elektriska isoleringsrör med tillbehör, rubrikerna 1085, 1086; fernissor (lackfernissor m. m.) rubriken 1119 samt tvål, rubriken 1123, måtte av riksdagen bifallas;»

2) av herr *Wijk*, som anført:

»I likhet med utskottet håller jag före att det för industriens framtida konkurrenskraft är av största vikt, att produktionskostnaderna nedbringas och att åtgärder som kunna motverka en utveckling i sådan riktning i möjligaste mån undvikas.

Vid granskningen av Kungl. Maj:ts proposition nr 356 och de i anledning av densamma väckta motionerna har jag därför i första hand sökt fastslå, på vilka punkter ett bifall till de föreslagna tullförhöjningarna skulle kunna skydda den inhemska produktionen mot en övermäktig konkurrens, framkallad av vissa utländska valutors abnorma depreciering, och därmed i väsentligare mån bidra till en lindring av den svåra arbetslöshet som för närvarande råder.

De grupper, som ur denna synpunkt främst komma i betraktande, äro textilgrupperna och järngruppen.

Inom textilgrupperna är bomullsindustrien främst utsatt för engelsk konkurrens, medan ylleindustrien även lider av konkurrens från Mellan-europa. Inom båda grupperna av industri råder stark arbetslöshet. Denna beror dock uppenbarligen till stor del på den allmänna depressionen och på de stora varulager, som hopats inom landet. Ett ökat tullskydd synes ej inom närmaste tiden kunna medföra någon påtaglig ökning av arbetstillfällena inom dessa industrier. Huru pris- och produktionsförhållandena kunna komma att gestalta sig längre fram, när dessa yttre hinder för den svenska produktionen förlorat i kraft, är givetvis svårt eller omöjligt att bedöma. Det har under sådana förhållanden synt mig betänkligt att nu tillstyrka en tullförhöjning för textilgrupperna, och detta så mycket mer som konfektionsindustrien, vilken normalt konsumerar en mycket stor del av den svenska textilproduktionen, ligger så gott som fullständigt nere och uppenbarligen ej kan hjälpas genom den tullförhöjning, som av Kungl. Maj:t föreslås.

Järngruppen är i hög grad utsatt för konkurrens från Mellan-europa, och betydande delar av denna industri ligga på denna grund nere. Inga större inneliggande lager synas här utgöra hinder för ett upptagande av produktionen. Det är givetvis ovisst, i vad mån de föreslagna tullförhöjningarna räcka till för att jämte andra lättnader, som kunna komma ifråga, möjliggöra ett mer allmänt upptagande av speciellt den egentliga järnindustrien till fyllande av den inhemska konsumtionen. Den allvarliga fara, som hotar denna industri, synes dock motivera, att ett försök i detta avseende göres.

Med råvarans skyddande synes ofrånkomligen följa, att även de produkter, som använda denna råvara, erhålla ett motsvarande skydd.

På sålunda anförda skäl har jag yrkat, att utskottet måtte föreslå riksdagen att bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad den avser under avdelning XII metaller A, B och C samt XIII maskiner, apparater, fartyg och fordon i gällande tulltaxa upptagna rubriker.

Jag har sålunda hemställt,

vid *punkterna*
F),
G),
I) och
J):

att vad Kungl. Maj:t beträffande de under dessa punkter upptagna rubriker föreslagit måtte av riksdagen bifallas»;

3) av herr K. A. Nilson, vilken anför:

»Med utskottet delar jag den meningen, att här föreslagna åtgärder icke kunna *övertvinna* det oerhört prekära läge, i vilket landets industri befinner sig på grund av det nuvarande ekonomiska depressionsläget.

Jag medgiver också, i likhet med utskottet, att den sänkning av varuprisnivån, som framkallas genom en ohejdad konkurrens från länder med deprecierad valuta, möjligen kan genom den föreslagna åtgärden i någon mån förhindras eller försenas och att en tullförhöjning — och i synnerhet en alltför omfattande sådan — alldeles icke är i och för sig önskvärd.

Emellertid delar jag desslikes utskottets uppfattning, att »landets mycket bekymmersamma ekonomiska läge påkallar givetvis, att från regeringens och riksdags sida allt göres för att komma till insikt om vad som möjligen kan lindra krisen», varvid jag dock icke kunnat finna det möjligt, att, till dess sådan insikt genom på framtiden ställd undersökning vunnits, fritaga mig från ansvaret, att *nu* söka göra åtminstone något för att »lindra krisen», på det att icke »kon måtte dö, medan gräset gror».

När jag därför så omsorgsfullt som varit mig möjligt provat läget samt förhandenvarande omständigheter och möjligheter, har jag ansett mig böra, utan att därmed kränka mina frihandelsvänliga grundsatser, tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser de två ojämförligt största industrigrupperna: textil och järn (respektive manufaktur).

Beträffande båda dessa grupper med underavdelningar gäller:

att de sysselsätta ett betydande antal arbetare, vars utkomstmöjligheter för oöverskådlig tid är beroende av dessa verks drift;

att de flesta dithörande verk ännu icke helt nedlagt sin verksamhet, utan fortfarande ge inkomst åt stor del av sin arbetarstam, vilken, om verken stängas, helt visst måste söka sig arbetslöshetsunderstöd,

att representanter för dessa industrier förklarat sig, om tullförhöjningen beviljas, ämna — så långt det är dem möjligt — hålla sina verk i gång; och

att samma representanter (de flesta) förklarat sig förvänta, att det föreslagna tullskyddet komme att bliva deras industrier till avsevärt gagn, antingen direkt eller indirekt genom den psykologiska påverkan den föreslagna åtgärden skulle giva näringslivet.

Vad emellertid särskilt järngruppen beträffar, har jag icke kunnat finna det lyckligt, om tullförhöjning skulle påläggas en del däri upp-

tagna artiklar, vilka antingen alldeles icke äro föremål för tillverkning inom landet, såsom galvaniserade järnrör (rubrik 755); eller i ytterst ringa grad tillverkas här, såsom självbindande skördemaskiner (rubrik 1025); eller som på grund av typiskt svenska modeller eller kvalitéter icke äro föremål för egentlig import, såsom kokspisar (rubrik 716), hästkosöm (rubrik 776), hästskor (rubrik 804), liar (rubrik 816), yxor och bilar (rubrik 826), vanliga dörrlås-, deuxbattans- och kammarlås- (rubrik 861) och vanliga byggnadsbeslag (rubrik 866) m. fl.; eller som äro för lantbruket oundgängligen nödvändiga och hitintills icke i någon större utsträckning importerats, såsom: slättermaskiner, plogar, harvar, hästräfsor, radsåningsmaskiner m. fl. under rubrik 1025 hörande åkerbruksredskap.

Inom utskottet har jag därför framlagt förslag om, att från tullförhöjning undantaga en del sådana tulltaxerubriker eller delar därav, vilket förslag syntes omfattas med ett visst intresse såsom ägnat att på denna punkt undanröja den starka invändning, som rests mot Kungl. Maj:ts förslag på grund av dess schablonmässighet. Den korta tid, som stod till buds, medgav likvisst icke att få förslaget fullt tulltekniskt godkännbart utformat. Om jag därför icke kan vidhålla denna ståndpunkt som yrkande, innebär detta alldeles icke, att jag frånträtt önskvärdheten av en sådan tillämpning av tullförhöjningen, att dessa artiklar undantagas. Då emellertid ett beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag innebär ett bemyndigande för Kungl. Maj:t, att, beträffande dessa provisoriska tullförhöjningar, återkalla desamma före den bestämda tiden 1 juli 1922 eller nedsätta desamma i större eller mindre omfattning, därest de visa sig obehövlige eller olämplige, tillstyrker jag Kungl. Maj:ts förslag med den fasta förvissningen, att Kungl. Maj:t skall efter skedd omprövning vidtaga av mig angiven åtgärd och sålunda icke låta obehövlige eller olämplige tullsatser under avd. XII och XIII träda i tillämpning.

Beträffande utskottets motivering ber jag också till stöd för min ståndpunkt få anmärka:

dels att det icke ännu (vid tiden för detta betänkandes avgivande) torde vara fullt klart, om eller i vad mån, eller på vad sätt (genom tillägg till exportpriset eller fördelat på hela produktionen) den av utskottet omtalade, Tyskland pålagda exportavgiften kommer att utgå; och

dels att det, enligt min mening, såväl genom den utredning »mellanhandssakkunniga» lämnat, som än mer genom den skrivelse, som överlämnats till statsrådet och chefen för handelsdepartementet från järnhandelsföreningarnas arbetsutskott (vilken skrivelse jag anhåller få

som bilaga bifoga denna reservation) framgår, att det ökade tullskyddet helt visst kommer *industrien* till godo och *icke kommer* att utnyttjas av mellanhänderna »till oskäligt fördyrande av de tullskyddade produkterna».

Av de motioner som äro anknutna till propositionen synes mig herr Thores II:357 vara värd riksdagens beaktande, enär en höjning av tullskyddet synes mig, efter de uppgifter, som lämnats utskottet, vara den för närvarande enda synliga vägen att återupprätta den nu raserade fönsterglasindustrien och skaffa arbete åt dess 1,300 arbetare.

På grunda av vad jag sålunda anfört hemställer jag, med i övrigt instämmande i utskottets yrkanden,

vid *punkten C*): att vad Kungl. Maj:t i förvarande proposition föreslagit beträffande under tulltaxans Avd. VIII hörande: *Spånadsämnen ur djur- och växtriket samt därav framställda varor*, måtte av riksdagen bifallas,

vid *punkten F*): att vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande under tulltaxans Avd. XII hörande: *Metaller*, måtte av riksdagen bifallas;

vid *punkten G*): att vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande under tulltaxans Avd. XIII hörande: *Maskiner, apparater, fartyg och fordon*, måtte av riksdagen bifallas,

vid *punkten I*): att vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande under tulltaxans Avd. XIII hörande måtte av riksdagen bifallas;

vid *punkten M*): att motionen II:357 av herr Thore, om förhöjd tull å fönsterglas, måtte av riksdagen bifallas;

4) av herr *Lithander*, som instämt i den av friherre Fleming m. fl. avgivna reservationen, samt därjämte yrkat,

vid *punkten O*): att motionen II:359 av herr *Norman m. fl.* om förhöjd tull å margarin, rubriken 139, måtte av riksdagen bifallas,

vid *punkten P*): att motionen II:360 av herrar *Björkman* i Norrköping och *Eriksson* i Överbyn jämväl i vad den angår förhöjd tull å ovanläder och läderremmar, rubrikerna 201—203, 207, 208 och 215; handskar, rubriken 214; reseffekter, rubrikerna 217—219, 563 och 1313; feta oljor och fernissor, rubrikerna 1102, 1104 och 1118; komprimerad ammoniak, rubriken 1128; salpetersyra, saltsyra, svavelsyra och fosforsyra, rubrikerna 1130, 1132, 1133 och 1135; lim, rubriken 1250, samt knappar, rubrikerna 1304—1307, måtte av riksdagen bifallas,

vid *punkten Q*): att motionen II:361 av herr *Björkman* i Norrköping om ändrad uppdelning av rubriken 13 i tulltaxan samt om införande av tull å vissa slags arbeten av glimmer måtte av riksdagen bifallas, ävensom

vid *punkten U*): att motionen II:185 av herr *Lithander* om införande av tull å kardbeslag, rubriken 854, måtte av riksdagen bifallas;

5) av herr *Vennersten*, vilken vid *punkten U*) instämt i vad herr *Lithander* yrkat;

6) av herrar *Wohlin*, *Ahlmans O. Olsson* och *Olsson* i Kullenbergs-torp, vilka anfört:

»Vi kunna icke dela vissa av de synpunkter, vilka av utskottets majoritet anföras såsom skäl för ett avslag å den föreliggande kungl. propositionen. Det är visserligen även enligt vår uppfattning nödvändigt, att den svenska industriens produktionskostnader i viss mån nedbringas, och även vi äro av den mening, att man icke i vårt land bör genom artificiella åtgärder för framtiden fastlåsa den allmänna prisnivån vid en större höjd än som motsvarar det allmänna läget på världsmarknaden. Under den nuvarande kritiska övergångstiden hålla vi emellertid före, att de ogynnsamma verkningarna på det svenska näringslivet av det häftiga allmänna prisfallet på världsmarknaden och särskilt konkurrensen från länder med deprecierade valutor böra föranleda provisoriska skyddsåtgärder för våra viktigare, av sådana åtgärder beroende

näringar, förutsatt att dessa åtgärder kunna visas lända vederbörande näringar och deras arbetare till verkligt gagn.

Vid den prövning, som vi varit i tillfälle att ägna den föreliggande kungl. propositionen, hava vi icke av i propositionen innehållna uppgifter, av det till utskottets förfogande ställda materialet av konfidentiell natur eller av de tillkallade sakkunnigas upplysningar kunnat bibringas uppfattningen, att de av Kungl. Maj:t föreslagna tullförhöjningarna å textilindustriens produkter, fallande under Avd. VIII i tulltaxan, skulle i närvarande situation lända denna industri och dess arbetare till verkligt gagn. På grund av de högst betydande lager av importerade varor, som förefinnas inom vissa branscher, skulle tullförhöjningarna företrädesvis komma importvarulagrens innehavare eller dessas fordringsägare tillgodo. Vissa andra branscher, såsom stora delar av konfektionsindustrin, skulle endast kunna skyddas genom flerdubbelt större tullförhöjningar än de av Kungl. Maj:t föreslagna.

Vi kunna av olika skäl icke heller tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, i vad detta avser artiklar, fallande under Avd. VI, VII, X, XI, XII B, XII C, XII D, XIII B och XIII C i tulltaxan. En del av hithörande tillverkningsgrenar äro för övrigt för vårt lands ekonomiska liv av mindre betydelse.

Beträffande järnindustriens, järnmanufakturindustriens och verkstadsindustriens produkter, fallande under Avd. XII A och XIII A i tulltaxan, hava vi fått uppfattningen, att provisoriskt förhöjda tullsatser skulle kunna i viss grad hjälpa järnindustrien och vissa grenar av järnmanufaktur- och verkstadsindustrierna ur deras nuvarande betryck. Härvid hava vi ansett den i motionen I: 229 av herr Stendahl förordade utvägen med differentiantullar innebära den ekonomiskt sett rationellaste lösningen, enär det är konkurrensen från länder med deprecierade valutor, som, i den mån ifrågavarande industriens svårigheter härflyta av utländsk konkurrens, medför de ojämförligt största olägenheterna. Av särskilda, delvis från utskottsmajoritetens avvikande skäl hava vi emellertid icke funnit denna väg för närvarande framkomlig. Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition hava vi väl, i likhet med Kungl. Maj:t, funnit nödvändigt att förhöjda tullsatser å här ifrågakommande halvfabrikat åtföljas av förhöjda tullsatser å en stor del av de inom samma områden av tulltaxan fallande helfabrikaten. Emellertid har vid närmare granskning framgått, att i den kungl. propositionen förhöjda tullsatser jämväl föreslås å ett icke ringa antal järnmanufakturartiklar, maskiner m. m., vilkas tillverkning alldeles icke behöver skyddas genom fördubblade tullsatser, antingen därför att produkterna

ifråga icke i nämnvärd mån eller icke alls tillverkas inom landet, eller därför att import icke förekommer eller därför att artiklarna ifråga företrädesvis äro exportartiklar. Det bör i detta sammanhang anmärkas, att proportionen mellan de före kriget bestämda tullsatserna å halv- och helfabrikaten inom dessa branscher i nuvarande läge med de starkare tryckta priserna å helfabrikaten icke längre äro hållbara. För vissa av nu åsyftade artiklar borde en fördubblad järntull icke behöva medföra någon som helst tullförhöjning, för andra av dem en tullförhöjning, som endast utgjorde kompensation för den förhöjda tullen å helfabrikaten. Med anledning härav har med biträde av de till utskottets förfogande ställda sakkunniga försök gjorts till utgallring av ett antal tulltaxepositioner ävensom till klyvning av vissa rubriker, för vilka i den kungl. propositionen tullfördubblingar föreslagits, med syfte att avlägsna uppenbart orimliga konsekvenser av ett bifall till den kungl. propositionen i denna del. Detta arbete har emellertid visat sig för att kunna tillfredsställande utföras kräva mera tid än som under ärendets behandling inom utskottet stått till buds, och resultatet av det gjorda försöket har i följd härav icke kunnat nog sakligt försvaras gentemot kritik, som särskilt från principiellt protektionistiskt håll riktats mot desamma. Det har då framställts tanken på en sådan lösning, att riksdagen åt Kungl. Maj:t delegerade rätt att under tid, som omnämnes i motionen I: 229, höja tullsatserna å produkter, hörande under ifrågavarande avdelningar av tulltaxan, upp till dubbla beloppet av nu utgående tullsatser, med överlåtande åt Kungl. Maj:t att, under noggrant aktgivande å vederbörande tillverkningsgrenars verkliga behov av skydd, göra sådana undantag och klyvningar av tulltaxepositioner, varom nu talats. Yrkande om att utskottet måtte använda sin motionsrätt och hos riksdagen göra framställning i nu angiven riktning har emellertid blivit av utskottet avslaget.

Vi kunna instämma i vad utskottsmajoriteten anför på tal om mellanhandssakkunnigas utlåtande rörande frågan om betryggande garantier för att det ifrågasatta ökade tullskyddet icke av de fasta mellanhandssammanslutningar, som äro tillfinnandes inom här omnämnda bransch, utnyttjas till oskäligt fördyrande av de tullskyddade produkterna. Sådana garantier synas oss icke hava kunnat lämnas.

Slutligen anse vi oss böra uttala vår anslutning till de allmänna synpunkter ifråga om önskvärdheten att åstadkomma i lika mån gynnsamma produktionsbetingelser för våra viktigare industrier och för den animaliska jordbruksproduktionen inom riket, som kommit till uttryck i motionerna I: 228 av herrar Pettersson, Ivar, och Johansson, Johan, i *Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 37 häft. (Nr 43.)*

Tväråselet samt II: 357 av herrar Svensson i Grönvik och Lindström i Långnäs.

Med hänsyn till vad sålunda anförts se vi oss härmed, i förhoppning om att Kungl. Maj:t skall finna lämpligare förslag till skyddsåtgärder för det svenska näringslivet än det i den föreliggande propositionen nr 356 intagna, nödsakade hemställa,

att samma proposition icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda»;

samt

7) av herr *Wijk*, mot vissa delar av utskottets motivering.

Bilaga
till betänkandet.

Stockholm den 12 maj 1921.

Till Statsrådet och Chefen för Kungl. Handelsdepartementet.

I ämbetsskrivelse den 29 april 1921 har herr statsrådet meddelat, att herr statsrådet vid föredragning inför Kungl. Maj:t av propositionen nr 356 angående provisorisk förhöjning av tullsatserna för vissa industriprodukter bland annat anfört, att i avseende å de i förslaget upptagna järnmanufakturartiklarna en tullförhöjning enligt herr statsrådets mening borde vidtagas endast under den förutsättning, att betryggande garanti kunde vinnas för, att det ökade tullskyddet verkligen komme industrien till godo och icke av de fasta mellanhandssammanslutningar, som inom denna bransch vore till finnandes, utnyttjades till oskäligt fördyrande av de tullskyddade produkterna. I anslutning härtill har herr statsrådet genom samma ämbetsskrivelse anmodat mellanhandssakkunniga att skyndsamt verkställa utredning angående möjligheten av att vinna dylik garanti samt därefter tillställa herr statsrådet meddelande om det resultat, vartill undersökningen kunnat leda. Sedan den sålunda anbefallda utredningen nu verkställts, få de sakkunniga i ärendet anföra följande.

Inom järnhandelsbranschen rådde tidigare fri konkurrens mellan detaljisterna, liksom fallet alltjämt är i fråga om partihandeln. Under detta system framväxte förhållanden, vilka såväl järnhandlarna själva som deras leverantörer ansågo medföra allt större svårigheter. Detaljhandelsavancen nedpressades under konkurrensens tryck till belopp, som för många handelsutövare icke förslogo att täcka utminuteringskostnaderna, och åtskilliga från köpmannasynpunkt illojala konkurrensformer utbildades. I syfte att upphjälpa den sjunkande affärs-moralen inom branschen och förbättra handelsutövarnas existensvillkor började järnhandlarna då under århundradets första decennium att organisera sig i föreningar, vilkas huvudsakliga uppgift blev att fastställa gemensamma försäljningsvillkor och detaljpriser. För närvarande finnas 16 sådana distriktsorganisationer, omfattande sammanlagt något över 900 järnhandlare och anslutna till en gemensam centralorganisation, Sveriges järnhandlarföreningars centralförbund.

Med avseende å prissättningen inom detaljhandeln kunna järnmanufakturartiklarna uppdelas i tre kategorier, allt eftersom priset bestämmes av varje enskild handlande självständigt, av vederbörande förening eller av fabrikanten (grossisten). Till den förstnämnda varugruppen, som alltså är föremål för fri konkurrens vid försäljningen, hör ett stort antal smärre, särskilt importerade artiklar, som förekomma i starkt växlande modeller och fabrikat, samt över huvud taget artiklar, som var för sig ej röna någon större omsättning. Den andra

gruppen omfattar ett relativt ringa antal artiklar men just de »stora» artiklarna, vilka i regel tillverkas i ensartade storlekar och kvaliteter samt försäljas i större omfattning, såsom spisar och vissa andra slag av gjutgods, byggnadssmidan, handredskap, plåt, rör, spik, skruv, hästskor m. m. I fråga om dessa artiklar fastställs detaljpriset av varje järnhandlareförening för sig, och får envar föreningsmedlem förbinda sig att under inga förhållanden underskrida detsamma. Brott mot föreningsstadgarna i denna punkt kan hava till påföljd bötfällning eller uteslutning eller ock påtryckning från leverantörernas sida efter framställning av organisationen. Den tredje gruppen slutligen representeras av jordbruksmaskinerna. Detaljpriset å dessa artiklar fastställs av vederbörande fabrikant eller grossist och publiceras genom kataloger. Detta katalogpris får icke överskridas vid försäljning vare sig genom agent eller järnhandlare, men återförsäljarna beviljas av leverantören viss rabatt å sagda pris.

Järnhandlarorganisationernas förmåga att upprätthålla en effektiv sammanhållning i prisfrågor grundar sig på deras möjlighet att resa hinder gentemot konkurrens från utom organisationen stående affärer. Föreningarna hava nämligen med framgång eftersträvat att hos leverantörerna utverka oförmånligare villkor för utomstående järnhandlare än för sina egna medlemmar. Att föreningarna därvid funnit stöd hos leverantörerna förklaras till stor del därav, att även dessa funnit förenligt med sina intressen att förbättra järnhandlarnas villkor genom att skapa en begränsad krets av solida avnämare. De sålunda mellan järnhandlarnas centralorganisation å ena sidan samt fabrikanter och grossister inom järnmanufakturbranschen å andra sidan träffade förmånsavtalen påkalla givetvis en särskild uppmärksamhet såsom varande uppenbarligen ägnade att i viss mån upphäva den fria konkurrensen inom järnhandelsbranschen.

Av sådana avtal äro för närvarande följande gällande.

Det s. k. *gjuteriavtalet*, slutet mellan järnhandlarnas centralförbund samt vissa fabrikanter och grossister inom gjuteribranschen — den s. k. gjuterikonventionen — omfattar samtliga i fabrikanternas gjutgodspriskuranter upptagna artiklar med undantag av stryk- och strykugnsjärn, vågar, fotogenkök, köttkvarnar, färgkvarnar, glacemaskiner, körbärsrensare, saftpressar, brödskärningsmaskiner, ben- och kornkrossar, gasspislar, gaskök och övriga gasapparater, likkistfötter, kakelugns- och vippspjäll, cadékaminer, bakugnshallar, spiralknappar, vattenhoar och regulatorer till samma, emaljerade grytor, alla slags ventiler utom stenfots- och kakelugnsventiler, alla slags galler för luftväxling utom s. k. fantasigaller, brunnsbetäckningar, gödselvattenspridare och ventilationskaminer. Enligt avtalet förbinder sig gjuterikonventionen att vid försäljning av alla under avtalet fallande artiklar till köpare, som ej tillhöra någon till centralförbundet ansluten järnhandlareförening, notera 5 procent lägre rabatt än den för medlemmar av dylik förening gällande standardrabatten. Dock förbehåller sig gjuterikonventionen rätt att, för den händelse inträde i järnhandlareförening vägras handlande, som med konventionens tillstyrkan anmäler sig önska bliva upptagen som medlem av dylik förening, likväl lämna denne samma rabatt, som för järnhandlareföreningsmedlem är gällande. Jämväl i fråga om de ovan angivna artiklarna skola järnhandlareföreningarnas medlemmar åtnjuta högre rabatt än dylik förening ej tillhörande

handlande. Järnhandlareföreningarnas medlemmar äga vid försäljning till andra handlande ej lämna högre rabatt än gjuterikonventionens medlemmar äga bevilja, och de handlande, vilka gjuterikonventionens medlemmar förbehållit sig rätt att lämna lika hög rabatt som till järnhandlareföreningarnas medlemmar, äga vid försäljning ej lämna större rabatt än 5 procent under järnhandlarföreningsmedlemmarnas standardrabatt. Avtalet löper tills vidare med uppsägningstid den 1 oktober att upphöra därpå följande 1 januari.

Byggnadssmidesavtalet, som träffats mellan centralförbundet å ena sidan samt ett antal fabrikanter och grossister å andra sidan, omfattar de under tulltaxerubrikerna 865—867 upptagna smärre artiklarna, såsom gångjärn, fönsterbeslag, regler och andra dylika för byggnader avsedda beslag. Enligt avtalet skola andra återförsäljare av byggnadssmidan än medlemmar av till centralförbundet anslutna föreningar och vissa andra järnhandlare åtnjuta rabatter, som med minst 10 procent å gällande priskurantpriser understiga grundrabatterna till de båda sistnämnda kategorierna av järnhandlare. Handlande, som åtnjuta den högre rabatten, äro skyldiga att vid försäljning till andra handlande tillämpa rabatter, som med minst 10 procent av priskurantpriset understiga grundrabatterna. Avtalet kan uppsägas den 1 i varje månad att upphöra 3 månader därefter.

Hästskoavtalet, träffat mellan centralförbundet och hästskofabrikanternas sammanslutning — den s. k. hästskokonventionen —, förpliktar fabrikanterna att vid försäljning till andra avnämare än medlemmar av järnhandlarföreningarna och andra större handlande, som före avtalets slutande idkat handel med hästskor och därvid varit med avseende å priset jämställda med de förra, tillämpa följande tillägg till gällande grundpris:

vid försäljning till återförsäljare:	
å partier av minst 5 ton	4 procent
å mindre partier	8 »
vid försäljning till hovslagare och smeder:	
å partier av minst 5 ton	5 procent
å mindre partier	14 »

Vid försäljning från bruk direkt till andra förbrukare än hovslagare och smeder skola respektive järnhandlarföreningars prislistor tillämpas. Konventionen har dock förbehållit sig prövningsrätt i fråga om dessa prislistor. Avtalet löper per kalenderår med en månads uppsägning.

I fråga om *presspik* föreligger utfästelse från fabrikanterna — presspiksföreningen — att vid försäljning till medlemmar av järnhandlarföreningarna medgiva 1 procent högre rabatt å bruttopriset än vid försäljning till andra återförsäljare. Denna utfästelse torde kunna när som helst återkallas av fabrikanterna.

Beträffande *brodd och söm* tillämpas en liknande princip, i det att den enda fabrikanter av betydelse beviljar järnhandlarföreningsmedlemmar 15 procent högre rabatt än andra handlande. Även denna förmån grundar sig på ensidig utfästelse från fabrikantens sida och kan följaktligen av denna upphävas efter gottfinnande.

Vad nu beträffar järnhandlarnas möjlighet att för egen del utnyttja en eventuell tullförhöjning å järnmanufaktur, må till en början erinras om, att en

dylik möjlighet givetvis alltid föreligger med avseende å detaljisternas inneliggande lager. Skulle en tullförhöjning medföra en förhöjning av det inhemska partipriset å en viss artikel, är det nämligen självfallet att detaljisten tillgodoräknar sig samma förhöjning på sitt lager. Den enda utvägen att förhindra en sådan konjunkturvinst för järnhandlaren synes vara att genomföra en allmän inventering av järnhandlarnas lager i och för skattebeläggning. En dylik åtgärd skulle emellertid, med hänsyn till den enorma mängd av olika artiklar, som föras inom järnhandeln medföra sådana svårigheter och kostnader, att man utan vidare måste övergiva tanken därpå.

Men även bortsett från den ovan angivna möjligheten för järnhandlarna att för egen del utnyttja en tullförhöjning torde man hava anledning räkna med den eventualiteten, att järnhandlarna med stöd av sin starka organisation skola göra försök att vid en förhöjning av partipriserna höja sina utförsäljningspriser i ännu högre grad och därigenom bereda sig ökade vinstmarginaler i fråga om de tullskyddade varorna. Därvid bör icke förbises, att även ett bibehållande av den procentuella detaljhandelsavancen skulle medföra en ökad vinst för järnhandlaren, därigenom att avancen komme att absolut taget ökas med ett belopp, svarande mot vissa procent (detaljvinstprocenten) av partiprisförhöjningen.

I allmänhet synes ingen möjlighet förefinnas att förhindra en dylik prispolitik från järnhandlarorganisationens sida. Beträffande vissa artiklar, som inkluderas i de ovan berörda förmånsavtalen, har emellertid genom förhandlingar med fabrikanterna vunnits en viss garanti i detta avseende. Från fabrikanterna inom gjutgods-, hästsko- och byggnadssmidensbranscherna har nämligen utverkats bestämd utfästelse, att detaljprislistorna skola kontrolleras, så att en eventuell tullförhöjning ej kan tagas till förevändning för en omotiverad förhöjning av detaljpriserna. Då fabrikanterna såsom påtryckning vid utövande av denna kontroll kunna begagna sig av möjligheten att upphäva förmånsavtalen och även förbundet sig att vid behov anlita denna utväg, synes den sålunda utverkade garantien böra tillmätas ett visst värde.

I fråga om vissa järnmanufakturartiklar synes detaljisternas möjlighet att begagna ett blivande tullskydd som förevändning för obefogade prisförhöjningar knappast bliva aktuell, beroende därpå att partipriset redan förut ligger så högt, att en prisstegring ej torde kunna ifrågakomma. Så är särskilt fallet med avseende å jordbruksmaskinerna. Priserna inom denna bransch hållas fortfarande uppe vid samma nivå som gällde för ett år sedan. Om fabrikanterna beräkna att under jordbrukets nuvarande tryckta förhållanden få någon avsättning alls å jordbruksmaskiner, så torde priserna icke nu kunna stegras med hjälp av ett ökat tullskydd utan tvärtom, oberoende av tullen, böra avsevärt sänkas.

I övrigt hava de sakkunniga funnit, att ett hävande av den starka sammanhållning i prisfrågor, som råder inom järnhandeln, och ett återställande av friare konkurrensformer inom branschen, skulle utgöra den bästa garantien mot ett obehörigt utnyttjande av en blivande tullförhöjning från mellanhändernas sida. Då de ovan omförmälda förmånsvillkor, vilka järnhandlarnas organisation lyckats utverka för sina medlemmar, i förening med den möjlighet att reglera tillströmningen av nya medlemmar, som organisationen givetvis äger, framstå såsom själva grundvalen för järnhandlarnas starka

position, hava de sakkunniga undersökt möjligheten av att upphäva de organiserade järnhandlarnes förmånsställning och förmå dem att frångå sin hittills tillämpade restriktiva föreningspolitik.

Vad då först beträffar försöken att upphäva de förefintliga avtalen om särskilda förmåner för organiserade järnhandlare, hava de förda underhandlingarna tydligt givit vid handen, att dessa avtal anses innebära fördelar ej blott för järnhandlarna utan även för deras leverantörer. Det har också av båda parterna framhållits, att dessa särskilda förmåner måste betraktas såsom skälig ersättning för de kostnader, som åsamkas järnhandlarna för hållande av lager, varifrån de utomstående återförsäljarna och särskilt lanthandlarna efter hand kunna uttaga smärre poster. Men även leverantörerna anse sig hava direkta fördelar av de extra rabatter, som beviljas de organiserade järnhandlarna, så till vida som de därigenom befrias från direkt affärsförbindelse med ett betydande antal smärre firmor, vilka genom sina obetydliga inköp och stundom osäkra ekonomiska ställning eljest vore ägnade att öka leverantörernas administrationskostnader och kreditförluster. Därtill kommer, såsom ovan framhållits, att leverantörerna anse sig hava intresse över huvud taget av att bereda sina avnämare förtjänster, som trygga deras ekonomi och stärka deras solvens.

Av nu angivna skäl hava vederbörande leverantörer förklarat sig oenägna att annullera förmånsavtalen med järnhandlarna, även om den ifrågasatta tullförhöjningen därigenom skulle äventyras. Vad särskilt beträffar fabrikanterna av byggnadssmide och hästskor, synes deras ståndpunkt i frågan lätt förklarlig, då de anse sig fullkomligt oberoende av ett ökat tullskydd och ej heller lära hava gjort framställning härom. Då försöket till avtalens slopande sålunda avvisats av den part, som under förhandenvarande omständigheter kunde förutsättas direkt intresserad därav, hava de sakkunniga på denna punkt icke kunnat komma till någon uppgörelse.

Vad slutligen beträffar möjligheten att införa friare konkurrensformer i järnhandelsbranschen genom att öppna tillträdet till organisationerna för nya firmor, hava förhandlingar därom förts med representanter för centralstyrelsen. Därvid har styrelsens ordförande förklarat, att tillträdet till järnhandlarnas föreningar stode öppet för varje firma, som driver specialaffär med järnvaror och har till sitt förfogande en i järnbranschen utbildad person. Detta uttalande innebär, att kooperativa företag kunna vinna medlemskap i järnhandlarföreningarna samt att ansökningar om medlemskap skola prövas utan hänsyn till behovet av ett nytt företag å vederbörande ort. Även om en dylik utfästelse under mångahanda förevändningar kan göras illusorisk i tillämpningen, synes dock förklaringen böra tillmätas ett visst värde såsom ett tecken på förefintligheten av en tendens hos ledningen inom järnhandlarnas organisation att åtminstone i någon mån gå med på eftergifter i den hittills förda slutna föreningspolitiken.

På Mellanhandssakkunnigas vägnar:

G. LEUFVÉN.

K. G. Tham.

Bilaga
till herr K. A. Nilsons reservation.

Till statsrådet och chefen för kungl. handelsdepartementet.

Sedan vi satts i tillfälle taga del av det utlåtande de s. k. mellanhandssakkunniga avgivit i anledning av herr statsrådets uppdrag att undersöka möjligheten av ernåendet av betryggande garanti för att det i Kungl. Maj:ts proposition nr 356 föreslagna ökade tullskyddet å järnmanufakturartiklar »verkligen komme industrien till godo och icke av de fasta mellanhandssammanslutningar, som inom denna bransch vore till finnandes, utnyttjades till oskäligt fördyrande av de tullskyddade produkterna» bedja vi, att i anledning av detta utlåtandes innehåll och slutledningar få till beriktigande och komplettering lämna följande vördsamma promemoria:

1:o. *De järnhandlareföreningar som finnas inom landet äro inga »fasta mellanhandssammanslutningar» i sådan mening, att de utesluta konkurrens eller för sig bilda eller förbehålla monopol.* Det finnes ingen enda artikel inom branschen som järnhandelsorganisationen har sig förbehållen eller behärskar. Inte ens på de tre artiklar, varom »mellanhandssakkunniga» meddelar att järnhandlarna träffat prisavtal med fabrikanterna (gjutgoods, byggnadssmidan och hästskor), existerar något monopol för järnhandlarna; tvärtom ha fabrikanterna uttryckligen förbehållit sig rätt sälja till vem de vilja och, under bestämda förutsättningar, även till samma pris som till järnhandlarna. De lägre priser (= högre rabatter) som järnhandlareföreningarnas medlemmar genom avtalet tillerkänts äro allenast lagrings- och distributionskostnadsersättningar. (Se därom fabrikanternas meddelande.)

2:o. *Järnhandlareföreningarna (de nuvarande) äro icke heller »fasta» eller »slutna» i så måtto att de hindra tillkomsten av nya järnvaruaffärer. Ingen kan hindras att öppna järnhandel eller köpa järnvaror i den utsträckning han själv finner för gott.* I föreningarna emottagas i regel envar fackman inom branschen, liksom envar som har ordnad specialiserad järnvaruaffär och har fackbildad föreståndare för densamma anställd. Om i något fall annorlunda förfarits tidigare, torde det icke kunna läggas de nuvarande förhållandena till last. Åtskilliga järnvaruaffärer, för vilka intet som helst hinder mött att tillhöra föreningen, stå fortfarande utanför organisationerna och ha påtagligen funnit detta för dem fördelaktigare.

3:o. *Järnhandlaresammanslutningarna äro icke tillkomna för att »utnyttjas till oskäligt fördyrande av produkterna» och torde icke med skäl kunna påtalas för sådan åtgärd.* De »sakkunniga» har rätt återgivit syftet med föreningarna vara »att upphjälpa den sjunkande affärsmoralen inom branschen och förbättra handelsutövarnas existensvillkor» — mål, som, i den mån de nåtts, kommit icke minst leverantörerna (respektive industrien) till godo och av dem också, såsom av utlåtandet framgår, värderats och erkänts. Att då söka hjälpa leverantörerna — industrien genom att »häva den starka sammanhållning, som råder inom järnhandeln», en sammanhållning som samma leverantörer skatta så högt att de hellre avstå sina tullförmåner, kan inte vara ägnat att gagna det uppgivna ändamålet, utan torde avse att tjäna helt andra, saken ovidkommande syften. Facksammanslutningars

berättigande eller icke, deras nytta och nackdelar, liksom den i varje särskilt fall lämpligaste distributionsformen — privat företagsamhet eller kooperation — torde vara ämnen som kräva ett betydligt djupare studium och mera verklig fackkunskap än som här fällt domslutet.

4:o. *Järnhandelsföreningarna dela djupt herr statsrådets önskan att kunna gagna, stödja och hjälpa järn- och järnmanufakturindustrierna i deras närvarande bekymmersamma betägenhet* Denna önskan, så naturlig och så spontan i betraktande av det intima förhållande som äger rum mellan produktion och distribution på detta område, måste naturligtvis ta sig uttryck i handling. Och illa känner man Sveriges järnhandlare om man tror att de skulle på industriens bekostnad vilja utnyttja ett tillfälle som detta sig till »oskäligen» vinst, även om något sådant, vilket det på grund av depressionen nu inte gör, låte sig göra.

»Sakkunnigas» omotiverade misstanke att »man torde ha anledning räkna med den eventualiteten att järnhandlarna — med stöd av sin starka organisation — skola göra försök att vid en förhöjning av partipriserna höja sina utförsäljningspriser i ännu högre grad och därmed bereda sig ökade vinstmarginaler i fråga om de tullskyddade varorna» är också lika felaktig som den är orättvis och försåtlig. Organisationen användes icke till sådant ändamål. Möjligheten till »oskäligen» vinst är ju dessutom i förevarande fall utesluten redan på den grund att de förhöjda tullsatsen det här gäller äro så ytterst små: 5 öre per kg. gjutgods; 10 öre per kg. hästskor och 15 öre per kg. byggnadssmidan för att nämna avtalsartiklarna; samt då det gäller järnhandlarnas största artiklar: järn och spik respektive 2 1/2 och 6 1/2 öre per kg. Beträffande för jordbruket avsedda maskiner och större redskap vitsorda ju också »sakkunniga», att järnhandlarna icke i minsta mån ha med prissättningen att skaffa. Här gäller ju för övrigt icke, vilket herr statsrådet själv fullt riktigt framhållit, att skapa vinster för någon, utan att något minska de givna förlusterna.

5:o. Järnhandelsföreningarna ha, såsom också »sakkunniga» i annat utlåtande vidgått, under depressionstiden låtit sig synnerligen angeläget vara att så omedelbart som möjligt följa med partihandeln i prissänkning, evad det gäller de standardartiklar, som äro föremål för gemensamma noteringar och ha därvid haft oskattbar hjälp i organisationen, tack vare vilken det varit möjligt, att, avsevärt hastigare än utan densamma, följa och tillämpa de sjunkande priserna. (Se vidfogade prisfallstablå). Någon annan princip än den hittills tillämpade köpmannamässigt korrekta och ansvarsmedvetna kan inte heller tänkas bli bestämmande i fortsättningen. *Centralstyrelsens arbetsutskott tror sig därför tryggt kunna försäkra herr statsrådet, att järnhandelsföreningarna icke komma »att utnyttja det ökade tullskydd, som riksdagen kan komma att bevilja industrien. till oskäligt fördyrande av de tullskyddade produkterna», och ej heller komma att i anledning av tullförhöjningarna vidtaga andra prisförändringar än vad som framkallas av förändrade inköpspriser, eller av samma anledning uraktlåta vidtaga eljest påkallade prissänkningar.*

Vördsammast

För Centralstyrelsens för Sveriges Järnhandlareföreningar Arbetsutskott.

K. A. NILSON.

CARL WOLRATH.

P. ELOF BROLIN.

Erik Wegelius.

Stockholm den 30 maj 1921.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 37 häft. (Nr 43.)

6